

RESSORGIMENT

Institut Llonch de Fontova

Directora: Fca. LLONCH de FONTOVA

30 Anys d'Ensenyança Professional

♦ Tall i Confecció

Des dels primers mesos l'alumna pot tallar i confeccionar els seus vestits.

♦ Cotilles i Faixes, inclús ortopèdiques

♦ Capells

Curs pràctic sense teoria.
Preparem per a l'ingrés a casa de Modes.

♦ Labors i Elenceria

♦ Dibuix - Pintura - Música

Cursos abreujats per a professionals.
Exàmens lliures.

Atorguem Diplomes

Mencionant aquesta revista gaudirà d'un descompte en la mensualitat

Sol·liciti informes a: RIVADAVIA 1966 - Buenos Aires

Hotel Catalunya

T. E.
38-9732

Confort Comoditats
per a viatgers.

AV. ENTRE RIOS 639

Buenos Aires

Els catalans de fora
que vinguin a
passar uns dies no podrien trobar un allotjament més apropiat.

"VIDA NOVA"

REVISTA TRIMESTRAL OCCITANO-CATALANA que es publica a MONTPELLIER

ASSAIG, CRÍTICA, LITERATURA, ART

Director: MAX ROUQUETTE

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 8 55.-

Agent FIVALLER SERAS
BARADERO, 438 - Bs. Aires

"Revista de Catalunya"

MAXIM EXPONENT DE LA CULTURA CATALANA

Escrita pels millors escriptors contemporanis
de la nostra Pàtria

Ha sortit el núm. 105

Demaneu-lo a H. VILA I VALLÈS, Pichincha 176
Buenos Aires

IMPRESA

FONTANA

de JOSEP FONTANA i FILLS

Bs.

PERÚ 796

As.

T.E. 35-0873

Badaló

A. FELIU BADALÓ & CIA.
ÓPTICA - FOTOGRAFIA - ORTOPÈDIA

Fabricació de tota classe de
cristalls per a corregir
els defectes visuals.

Revelacions i còpies foto-
gràfiques en el dia.

FAIXES ortopèdiques, de
vestir i Braguers.

LAVALLE 982

EL SIMBOL D' AQUESTA MARCA

empara la més alta qualitat en faixes i cotilles de vestir i en faixes d'indole medicinal (estómac calgut, ronyó mòbil, obesitat, operats, maternitat, etc.) La Casa Porta, pel seu prestigi i seriositat, és l'establiment de confiança, no tan sols en faixes de tota mena, sinó també en articles ortopèdics, Mitges i benes elàstiques, braguers per a les hèrnia, espatillers, etc.

Sol·liciti Catàlegs i Preus

Antigua Casa **PORTA**

SARMIENTO 1185

EMÍLIA LLORENS
ARQUITECTE

ALBERTO VIGNES 1265

T. E. 658-1001

HAEDO

F. C. N. D. F. S.

RESSORGIMENT

Any XLII

Buenos Aires, Agost 1957

Núm. 493

LA BATALLA DE L'IDIOMA

ALGUNA vegada hem dit, en aquestes mateixes pàgines, que si els catalans renunciàvem al nostre propi idioma i adoptàvem el de l'Estat opressor, aquest donaria satisfacció immediata a tots aquells que creuen que el problema de la llibertat de Catalunya se circumscriu a un règim autonòmic; en aquest cas els estatutistes que fan el joc als polítics espanyols de la monarquia, o de la república. Però com que, malgrat tot, el català està tan arrelat en nosaltres que ens és consubstancial amb l'anhel de llibertat, pensem com pensem en matèria política social o religiosa, cada vegada que s'ha posat a prova l'amor dels catalans per al seu idioma, aquest s'ha manifestat a favor, d'una manera realment impressionant. En l'aspecte idiomàtic no existeix el mesellisme a la nostra pàtria.

La batalla de la llengua ens l'ha donada sovint l'Estat espanyol; i cada vegada n'ha sortit victoriosa Catalunya. I no han estat solament els governs dictatorials els que s'hi han esmerçat; amb més o menys proporcions n'hem sofert les escomeses sempre, amb garanties constitucionals o sense garanties. És la preocupació constant dels governs que es succeeixen a Espanya. És una batalla latent, persistent, però sempre amb els mateixos resultats de derrota. Alguna vegada ha pres una forma dissimulada, estratègica, com en el cas dels intel·lectuals espanyols de l'hora franquista convidant els nostres al diàleg, ara fa uns pocs anys. Van celebrar-se reunions i congressos en què els primers acceptaren que els nostres escriptors i poetes seguíssin conreant la llengua catalana però integrant-se al conjunt espanyol per mitjà del bilingüisme. Fou una política de guant blanc, si, però no deixava de ser una fase de la batalla i molt perillosa. Sortosament, els nostres intel·lectuals no van deixar-se caure al parany i imposaren certes condicions prèvies que el cervell buit del dictador —endut de la seva fòbia anticatalana— no sabé aprofitar. Es tractava de permetre, almenys, per començar l'entesa, la publicació d'una revista en català; una revista literària, no pas política, i ni això acceptaren els actuals botxins de Catalunya. I els intel·lectuals espanyols quedaren desarmats amb el refús categòric del Generalísimo. I els nostres —Catalunya— van guanyar la batalla, puix que el diàleg no pogué prosseguir, naturalment.

Alguns catalans distrets, d'aquests que no saben escandallar prou a fons, que han visitat Catalunya durant l'actual opressió, n'han vingut amb la nova que al nostre país *tothom* parlava en castellà i que l'idioma de l'Imperi ho envaïa tot: llocs públics, comerços i carrers. I això, lògicament, ha creat en molts la idea que Franco aconseguia allò que no havien pogut aconseguir tots els estats de força anteriors, i totes les batalles organitzades abans contra la llengua catalana. Però són els estrangers els qui han desmentit, amb les seves, les impressions pessimistes dels catalans, miops. Ells, visitants estudiosos, que no es deixen influenciar per les coses aparents o epidèrmiques, han sabut captar la veritable situació del nostre país, també en aquest aspecte idiomàtic. I així, per exemple, podríem adduir mant testimoni, però volem limitar-nos als més recents que aquests dies

se'ns ofereixen: dos intel·lectuals americans d'idioma castellà que han enviat les seves impressions de Catalunya a la premsa del seu respectiu país: "Escuchaba con fruición la lengua vibrante de sus pobladores... de aquella ciudad vigorosa de la "Oda Nova a Barcelona", de Juan Maragall..." (Antonio de la Torre. "La Prensa". Buenos Aires, 21 juliol). "En esta ágora de babélico trazo, reina el catalán, que ningún lugareño desconoce. El castellano es otra lengua extranjera, a pesar de su imperio. Es un orgullo secular el que sostiene la vieja habla de los descendientes de Berenguer; un orgullo que se traduce en la comunicación oral y en la literatura escrita, pues lo mismo la emplea el vendedor callejero y el taxista que los poetas y novelistas cuyos libros están en los escaparates y en los quioscos". (Sebastián Salazar Bondy. "La Prensa". Lima, 23 juliol).

Ah, però, no ens hi adormim. Cal un vigilar atent, constant. Cal no deixar la trinxera defensiva, que l'enemic és fort i empra totes les armes en l'acció. No ens deixéssim atrapar descuidats i eufòrics dels combats guanyats. Dintre i fora del país, avui envaït, els catalans hem de donar-ne fe cada dia d'aquest "orgullo" del nostre idioma: parlant-lo, conreant-lo, difonent-lo i protegint-lo amb el nostre amor i el nostre esforç. I aquest esforç, actualment, en certs aspectes, no el poden realitzar els germans de l'interior de Catalunya, però sí els qui ens trobem fora d'ella. A Catalunya no és permès de publicar, encara, cap diari, revista ni periòdic en català. A l'estranger podem publicar-los. Cal mantenir aquesta vintena de publicacions catalanes que veuen la llum de la llibertat a Amèrica i a Europa; no hem de permetre que cap hagi de desaparèixer per falta d'ajut, un ajut ben fàcil, tanmateix. De llibres, a Catalunya només es publiquen aquells que vol la censura; comprem-los a fi d'estimular els seus benemèrits editors, i no descuidem adquirir també els poes que es publiquen fora de Catalunya. Una institució benemèrita, que és l'exponent més alt de la cultura catalana viu una vida precària en la clandestinitat, i ni els compromisos de caràcter internacional que lliguen la nostra cultura amb la cultura universal, no pot complir per manca d'elements econòmics. Facilem-los-hi a mesura de les possibilitats de cadascú. Enguany s'acompleixen 40 anys de la seva fundació gloriosa i ningú no en pot fer esment allà. En algun lloc d'Amèrica —a Mèxic, per exemple— s'han mobilitzat alguns patriotes a favor d'ella. Ací, ningú no se n'ha ocupat. Nosaltres donem avui el crit d'atenció envers aqueixa institució màxima creada per la Mancomunitat quan era dirigida pel Seny Ordenador de Catalunya, Enric Prat de la Riba. Tant de bo que la nostra feble veu arribés a l'oïda d'aquells —ací n'hi ha— que saben donar valor a les coses de l'esperit, i hi responguessin amb un gest de generosa cooperació a l'obra cultural que realitza i que ens fa quedar bé davant del món civilitzat. Fóra, tanmateix, contribuir a guanyar el combat per la cultura catalana a la qual té declarada la guerra l'actual règim espanyol qui, àdhuc, es val d'organitzacions internacionals com la Unesco per a intentar matar allò que té de més preat el nostre país: la llengua, ànima de la Nació.

Versos demorats dins un llibre...

RETALL DE PAMPA

Un aire fresc travessa. Doncs, d'on ve?
La calor, pel termòmetre és marcada:
Sobre 45, dins l'ombra. Aire torrat,
com una enyor d'espiques, ens prenia.
I olorós, de capvespre, d'herba seca,
de fullatge, de bestiar que sua
i va mugint per, a la nit, parar-se
dessota els arbres més enllà. S'aturen
sobre branques, entorn, les aus boniques.
Les calàndries, talment un feix de cintes

blanques i gris, entorn revolotejen,
en prendre lloc en l'arbre que escollien,
cada nit el mateix i el blanc que els toca,
i fan un deslligar i lligar les cintes,
abans no s'aquieten i s'adormen.

MOMENT

Lluna d'octubre, que et vesses xalesta
Jo em revenia del son més pausat,
amb un sentir d'esperança i de festa,
perquè m'havies així il·luminat.

Closos mos ulls, hi esmerçaves ginesta
que en els bells cels has difós i escampat.
Dolça que en sóc i feliç, no me'n resta
més que un gaudir tot profund i abrivat.
Musca és la terra, i de tu s'argentava
i del rellent que la nit hi deixava.
Quan s'esparpelli del dia el venir,
jo hauré llegit de misteri i de glòria
fulls d'allunyades les gestes i eufòria.
Brolla el futur llums i amors a expandir!

Gràcia B. de Llorenç

7939

Els francesos a Catalunya (*)

DE les tres grans invasions franceses que hem patit els catalans des del segle XIIIè fins al XIXè, tenim la crònica de Desclot, relativa a la del 1285 i bibliografia abundant sobre la invasió napoleònica. En canvi, de la invasió del segle XVIIè mai no s'havia fet un estudi tan aprofundit com el que ha editat fa pocs mesos a Barcelona l'arxiver del Bisbat, Mossèn Josep Sanabre.

La acción de Francia en Cataluña, és el títol de l'obra que comentem. Amara d'un profund sentiment de catalanitat, ha hagut d'editar-se en espanyol per les circumstàncies polítiques actuals. I sabem que ha topat amb una pila d'entrebancs per a poder sortir. La censura eclesiàstica, avui a mans del canonge Carles Cardó, retornat a casa nostra després d'uns anys d'exili, i el vist-i-plau del bisbe Modrego no foren pas suficients. Calia aconseguir el permís de la censura política del règim franquista i, aquesta, s'ha ficat fins i tot en el full o prospecte anunciador de l'obra perquè el primer capítol tracta del panorama de les relacions polítiques de Catalunya i el govern de Felip IV i la seva ruptura del 1640 que va provocar la guerra que en diem dels Segadors. Després, encara, el llibre es podia vendre a Madrid mentre era suspesa la seva difusió a Barcelona, segurament per la intervenció del governador civil i cap falangista Acedo. A desgrat de tantes dificultats —i potser aquestes mateixes dificultats han ajudat a l'èxit del llibre de mossèn Sanabre— la primera edició, publicada el mes d'octubre de l'anv passat, ja està a punt d'exhaurir-se i l'autor es prepara per a una segona edició que encara serà ampliada amb nous documents inèdits. El tema, a mans de mossèn Sanabre, es podrà donar per exhaurit. L'autor haurà fet un gran servei a la nostra història.

Per la documentació reunida es veu ben bé que aquella guerra que hom con-

siderava sense repercussió fora del territori i dels interessos catalans, tenia el caràcter d'una veritable guerra mundial, amb repercussions fins i tot al continent americà. L'etapa del 1640-1659 que comprèn aquesta voluminosa i sensacional obra de mossèn Sanabre, és una etapa d'un interès excepcional per a nosaltres i on es demostra el trist paper que hi va fer Espanya, amb tot i que aquella guerra va ocasionar la pèrdua de la nostra antiga organització política particular. L'hegemonia francesa a Europa es va fer palesa després del Tractat dels Pirineus, signat a la petita illa dels Faisans, en la desembocadura del riu Bidasoa, el 7 de novembre del 1659. Felip IV va nomenar els catalans Miquel Salvà de Vallgornera, lloctinent en l'ofici de mestre nacional de la Corona d'Aragó, i Josep Romeu de Ferrer, de la Reial Audiència del Principat de Catalunya perquè, en nom i representació d'Espanya, anessin a signar el Tractat. Però les Corts Catalanes no foren consultades ni tingudes en compte. Per la seva banda, Lluís XIV va designar comissaris a Pere de Marca, arquebisbe de Tolosa, i Jacint Serroni, bisbe d'Orange. Com a conseqüència d'aquell Tractat, foren cedits a la corona francesa els comtats del Rosselló i Conflent i una part de la Cerdanya. El Tractat assegura que els esmentats territoris catalans restarien "irrevocablement i per sempre incorporats a la Corona de França". Sota la Monarquia i sota la República la situació no ha canviat: França continua ocupant aquells territoris catalans. I, per ordre del rei d'Espanya, Josep Saurina, corredor públic i trompeta reial, va fer saber als barcelonins el traspàs de les terres germanes del Rosselló a França el 21 de febrer del 1660, abans que, per acord del cardenal Mazarin, en nom de França, i Luis de Haro, en representació d'Espanya, concretessin les poblacions catalanes que eren cedides pels espanyols, com si fossin pròpies, als francesos el 31 de maig del mateix any 1660. Eren els comtats de Rosselló i Conflent, sencers i 33 poblacions de la Vall de Carol, al Capcir. La resta de la Cerdanya se la va quedar Espanya.

La censura política del règim franquista no permet la publicació d'estudis històrics que puguin fer recordar als catalans de les noves generacions tot el que ha patit el nostre poble de resultes de la sotmissió al domini i explotació dels espanyols. L'historiador Jaume Vicens Vives i els seus deixebles s'han de dedicar a etapes anteriors de la nostra història i els seus treballs són sempre autoritzats perquè estan cridats amb

un seny extraordinari i gairebé sempre amb un esperit crític sobre la persistent insatisfacció dels catalans.

Jaume Vicens Vives, en el seu recent discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Bones Lletres, de Barcelona, encara tractava aquest tema que li és tan grat: els catalans mai no estem contents. I feia l'elogi, no fa gaire, dels partidaris d'una entesa amb els espanyols, com si cap poble pogués establir, amb dignitat, una entesa o pacte sense gaudir de plena sobirania. Vicens Vives deu considerar com un pacte la concessió de la Mancomunitat de Catalunya i de la Generalitat. Els pactes, si no es fan en igualtat de condicions, no són pactes: són imposicions fetes per la força de les armes de l'enemic i mantingudes pels exèrcits d'ocupació d'ahir i d'avui. Per això, com que la Mancomunitat i la Generalitat foren règims nascuts de concessions i no de pactes, van acabar com van acabar, d'acord amb la voluntat dels que les havien atorgades o dels seus successors.

Les grotesques ambicions imperialistes del falangisme van des de Gibraltar fins a les terres catalanes actualment a mans de França. Potser per això, la censura falangista estava dubtant de donar l'autorització a mossèn Sanabre perquè si per un costat li agradava de denunciar davant de Catalunya les malifetes de França, per un altre costat li sabia greu que els catalans de les noves generacions s'assabentessin dels estralls que ha patit la nostra pàtria d'ençà que viu sotmesa al domini espanyol. Els col·laboracionistes d'ahir i d'avui, els descarats i els que dissimulen la seva manca de consciència nacional catalana, van fer i estan fent un trist paper i la pretesa imparcialitat i objectivitat dels nostres historiadors, que no volen fer política, ajuda a l'enemic en l'afany de despersonalitzar el nostre poble fent-li creure que la sotmissió de Catalunya és fatal i definitiva i que cal perdre tota esperança d'aconseguir la plena llibertat. La plena llibertat sense la qual no es poden establir pactes, en igualtat de condicions, per a una pacífica convivència peninsular.

Heus ací el gran mèrit de l'obra de mossèn Sanabre. El seu esforç de documentació ha estat enorme: uns dos-cents volums i tres-cents fascicles referents al tema; trenta carpetes de documents copiades i uns dos mil microfilms, tot el qual posa a disposició d'alguna de les nostres institucions, arxius o biblioteques. La qual cosa mereix l'homenatge i agraïment dels catalans conscients i dignes. Però el mèrit és per partida doble perquè mossèn Sanabre ha abocat a la seva obra tot el seu fervor de català. Mossèn Sanabre és un català nacional; no pas un espanyol de Catalunya.

Miquel Ferrer

(*) Josep Sanabre, Pvre.: *La acción de Francia en Cataluña, en la pugna por la hegemonía de Europa: 1640-1659*. — Barcelona, 1956. 750 p. 16 làmines, index toponímic, index onomàstic. Amb un apèndix de 33 documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, de l'Arxiu del Vaticà, de l'Arxiu del Ministeri d'Afers Estrangers, de França, de l'antiga Biblioteca de Catalunya, de la Biblioteca Nacional de París, de la Biblioteca Vaticana, etc. etc. Obra patrocinada per l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

El Cinquantenari de la "Nacionalitat Catalana"

V

CINQUANTA ANYS DESPRÉS

- - -

PER a cloure aquests comentaris que m'ha suggerit el primer cinquantenari de "La Nacionalitat Catalana", d'Enric Prat de la Riba, em sembla interessant de fer referència a l'evolució social —a la dinàmica— del catalanisme durant les darreres cinc dècades, període que reflecteix actualment, d'una manera exacta, tota la seva història interna, tot el seu procés formatiu (naixença, expansió, culminació i ensulsiada). Així veurem fins a quin punt les doctrines pratianes han estat assimilades pels catalans i quina és llur possibilitat de supervivència.

La línia ascendent que dugué el catalanisme del provincialisme al particularisme i al regionalisme, de primer, i al nacionalisme, després, eixamplà notablement la seva base de militants. Cal tenir ben present que, tal com explica A. Sieberer, "el catalanisme polític era en els començos, exclusivament un problema de la burgesia catalana" i "s'havia convertit en la bandera de la burgesia industrial catalana que aspirava a elevar-se". Amb l'ingrés paulatí de gent de la classe mitja, de la pagesia i del proletariat industrial i comercial, la seva composició varià notablement. Hi hagué un dia en què ja no eren catalanistes tan sols industrials, comerciants, propietaris, rendistes, gent de carrera, de lletres, d'arts i d'església: tota la societat catalana —tots els seus estaments— s'havien anat integrant al moviment reivindicador de la nostra personalitat nacional. Vet ací perquè el panorama del catalanisme era, en 1931, promissori. Tan encoratjador que hom hauria dit que la cohesió existent assegurava el règim autònom implantat de fresc. La gent que desfilla pel palau de la Generalitat els primers dies després de proclamada la República Catalana —del cardenal Vidal i Barraquer al poble menut— en donava la mesura. En 1936, la base social del catalanisme era tan àmplia que comprenia ben bé tots els sectors de la vida catalana. En romanien fora els indiferents i aquells altres per a qui, tal com assenyala José M. Fontana, en "*Los catalanes en la guerra de España*", "la taverna de Juanito *El Dorado*" i unes altres dotzenes de temples del districte cinquè eren el Vaticà del cante i del ball flamencs". És evident, però, que, tot i que el pensament polític dels catalans s'havia anat afinant, el seu desdoblament no corresponia a una densitat equivalent de la consciència nacional. Tanmateix —afegeix Fontana—, "pensar que el vell sentir catalanista podia substituir-se per un altre sentir nacionalista i liberal de signe diferent com era el tranuïtat espanyolisme *ancien régime*,

és revelador d'un deconeixement total de Catalunya".

Tot amb tot, aquesta varietat d'intergració, més que reforçar-la, soccava la unitat del catalanisme. Aquella comunió d'ideals, de creences i d'interessos —aquella compenetració— que feia convergir, en una actuació sincrònica i concordant, els primers catalanistes i fins i tot els homes de la "Lliga", esdevingué, amb aquella creixença, un calvari d'opinions, un mestall de maneres de sentir que en dificultaven la conciliació essencial. Així, el catalanisme, en arribar a la seva maduresa, deixà d'ésser idíl·lic.

No és pas que tots els catalanistes fossin, de primer, regionalistes i, després, nacionalistes; però sí, la majoria i, sobretot, les seleccions. El fet és que hom superà plenament l'etapa provincialista. "El nostre poble —explica A. Tona i Nadalmai, en el prefaci de la reedició feta a Mèxic (1953) del "Compendi de Doctrina Catalanista", d'Enric Prat de la Riba i Pere Muntanyola—, doncs es deixondia amb un dualisme de sentiments i d'ideals; sentia catalanescament i pensava a l'espanyola". La revelació pratiana —"a cada nació un estat"— provocà l'anostrament de sentiments i d'ideals. La noció de la nacionalitat catalana donava densitat al sentiment catalanista. "En propietat —afegeix Tona—, la consciència de la nacionalitat és el fruit delicat i tardà que ens ha llegat la Renaixença política". Sota el denominador comú de catalanistes, hi havia regionalistes, autonomistes, federalistes i independentistes; però, totes aquestes modalitats són informades per l'esperit de llibertat tradicional dels catalans, reavivat, si voleu, per la difusió de les idees de la Revolució francesa.

L'esbadiament del catalanisme en partits de tendències político-socials contraposades havia conjugat afinitats, per bé que no és menys cert que també havia concitat antagonismes. Això no era pas peculiar de l'individualisme català. Segons A. Rovira i Virgili, aquesta diferenciació "la trobem ben clara i definida pertot arreu". Tret dels estats totalitaris, enlloc no "estan els patriotes unificats en una organització purament i exclusivament nacionalista". Val a dir que, més que una heterodòxia nacionalitària, l'any 1934 es féu palesa en el nostre moviment nacional una crisi política molt pregon, que comprometia seriosament el seu esdevenidor. Ultra la mera separació entre

dretes i esquerres, hi havia la qüestió religiosa i el problema agrari que feien patent una escissió en l'opinió pública. Tanmateix, no semblava pas que, per virtut de les arestes polítiques existents, aquestes bandereries resultessin irreconciliables que calgués dirimir les divergències en una guerra civil, en la qual lluitaren catalans —i catalanistes— en ambdós bàndols.

En 1936, calia una consciència nacional molt esparpillada i un sentiment col·lectiu molt viu per a evitar la catàstrofe. A tots ens mancà sentit de totalitat i esperit de conciliació. La por féu fer estralls a tort i a dret, i l'odi fou voraç. "La nacionalitat catalana —sosté M. Serra i Moret—, vivaç i persistent, no té, pel que es veu, la virtut de cohesionar els seus components, aquells que voluntàriament o involuntàriament la conserven i àdhuc la refermen cada dia". Perdura malauradament en nosaltres aquell esperit de facció que, adés, donà origen a les bandositats històriques —seculars— de nyerros i cadells, que delmaren el Principat. Avui en dia es fa palesa una solidaritat —en uns, franquista; en altres antifranquista— que es superposa, en tots dos casos, a tota comunió estrictament nacional catalana. I això fa pena.

Tal com deia Alomar quaranta anys enrera, "el catalanisme ha sofert una polarització". "La nostra doctrina nacionalista —recalca el doctor Antoni Peyrí— fou elaborada principalment per un sector important de conservadors catalans, que aconsellaven fins i tot la violència en la consecució de les reivindicacions nacionals. Recordareu la frase coneguda de "volem l'autonomia; si no ens la donen, ens la prendrem". Doncs, bé: quan, aconseguida una certa autonomia nacional, aquest sector polític català es trobà que perillaven determinats interessos econòmics, no dubtà gens a renegar dels deures patriòtics i cuità a demanar la protecció d'elements forasters, econòmicament similars, que podien ajudar-los en detriment de la nostra autodeterminació. Així, Pere Ràhola, en 1936, en arribar, escàpol de Catalunya a Gènova, pogué dir —segons conta el falangista Fontana— que "el catalanisme havia mort i que calia servir-lo en un cofre tancat amb les set claus del Cid".

Hi ha un fet més encara. El denúncia, tot satisfet, Fontana, en la seva obra citada. Diu que "ni un sol dels dirigents o militants destacats de la Lliga en el seu òrgan polític, o en els culturals que controlava, no estigué al costat de la Generalitat". I afegeix

que "moltes jerarquies locals i provincials de la *Falange* catalana sortiren dels quadres lliguers".

Conta, també, Fontana que don Francesc Cambó, quan estava exiliat a Rapallo, es planyia així a un amic seu que el visità: —"Cinquanta anys de lluites per l'autonomia, al servei del poble de Catalunya, perquè, després, aquest poble ofegui en sang i en pocs mesos allò que tant costà d'aconseguir!... És un cas d'incapacitat política total".

Prat de la Riba, en el discurs de resposta a Maragall, el 23 de desembre del 1911, en ocasió de l'homenatge que li fou retut amb motiu de la segona edició de "*La Nacionalitat Catalana*", pronuncià uns mots que ajuden a explicar molt bé la crisi del 1936. "Tota activitat de govern innovadora —deia Prat— fereix interessos, pertorba costums arrelats: és més: fins agreuja molts entusiastes de l'ideal que va realitzant-se perquè mai la realitat no encaixa perfectament amb l'aspiració per cada un somniada, i els interessos agreujats i els costums contrariats i els ideals individuals profanats criden, injurien. I, mentrestant, els ciutadans que estan contents de l'obra feta van fent calladament el seu camí". Per altra part, Bergson, en "*L'évolution créatrice*", sosté que tota acció perllongada en un sentit sembla provocar una reacció en sentit contrari. Així, la política liberal de la Generalitat hauria menat els adversaris polítics de l'"Esquerra" a derrocar-la —i a derrocar la República—, per tal d'instaurar un règim polític grat.

El desbordament suscitat a Catalunya com a reacció popular contra la sublevació militar del 18 juliol del 1936 i contra la conspiració falangista provocà encara defeccions tan importants en el catalanisme que la reculada de les doctrines pratianes ha resultat imponderable. Podríem dir amb Martí i Julià que "homes que havien contribuït a enrobustir i a enardir els sentiments" els veiem ara destruir "del tot llur obra redemptora per la pàtria", ressusitar "els cadàvers putrefactes de les accions anticatalanes i antisocials que havien prescrit a la nostra terra". Els Duran i Ventosa, Ventosa i Calvell, Bertran i Musitu, Rahola i Molines, Valls i Taberner, Trias de Bes, Estelrich, entre altres, es convertiren en punts del falangisme. Per ell renegaren de les doctrines que havien predicat tota la vida i del mestratge preclar d'Enric Prat de la Riba. Els mancà aquella fe reflexiva en Catalunya que, tal com remarca Cambó, impulsava Prat i que, "en els moments de crisi", li permetia de no deixar-se influir "per una ràfega de pessimisme", li donava energies i el situava per damunt dels seus com-

panyos i amics, a qui aquesta actitud entera contagiava. D'ací que Sieberer sostingui que "el catalanisme de dreta, en tant que força visible, ha desaparegut de la superfície de la terra".

L'abjunció, però —no ens enganyéssim pas—, ha estat molt més vasta. Abasta sectors amplis de l'opinió catalana. "Tenim sort que aquella força obscura i formidable" que, tal com opina Rovira i Virgili, "és la força de la terra", "concentra en ella les immenses energies de la vida, i el seu poder és prodigiós". Val a tenir present, tanmateix, que, tal com observa el propi Rovira, "no hi hauria res més perillós per a la causa del nacionalisme català que la confiança absoluta en la força natural i fatal que el servei i que l'empeny".

El retrocés que, com a conseqüència d'aquesta retractació, ha sofert el nostre moviment, en aquestes dues últimes dècades, hem d'imputar-lo, exclusivament als propis catalans, perquè catalans de naixença, si no de consciència, foren aquells que coadjuvaven a fer triomfar l'espanyolisme totalitari que és el franquisme. Si el falangisme tractà tothora d'atreure's —i s'atreugué— adhesions de gent de tradició catalanista, no és menys cert que, un cop iniciada la repressió de la subversió militar i de la conspiració falangista, és per reacció contra els mètodes emprats que vells catalanistes s'indignaren contra la Generalitat i s'estriparen les vestidures per a donar-se en cos i en ànima al franquisme.

Si l'abjuració en si és indignant, no ho són pas menys, en moltíssims casos, les causes determinants. Escau de repetir uns mots de Rovira i Virgili del 1914 segons els quals "la causa fonamental de la feblesa del catalanisme està en la poca intensitat del sentiment nacional a Catalunya i en la manca d'esperit d'abnegació en la nostra gent". Perquè hom cregué que els militars revoltats els salvarien el patrimoni i la pàtria. Els interessos materials i els morals —conviccions polítiques, posició social i creences religioses— jugaren un rol cabdal en la mutació susdita. Podrà hom haver induït a abjurar, però el fet evident és que hi hagué un factor ineluctable, més puixant que les antigues conviccions —suara traïdes—, una força superior a la doctrina nacionalista catalana de Prat de la Riba i l'actuació política i sentimental de tota la vida.

Quan els fills dels prohoms regionalistes —i d'alguns intel·lectuals catalanistes— s'enrolen, de bona hora —avant la letre—, en els rengles falangistes, ja tot estava perdut en llur *entourage*. És inqüestionable que l'adoctrinament patern, que la vida de la llar —l'ambient familiar— no eren impregnats d'u-

na bona saó catalanesca: estaven intoxicats.

Aquesta intoxicació pot tenir una explicació en el fet —avui en dia accentuat, entre aquells que romanen a les nostres terres, per la coerció i, entre nosaltres (els absents), pel medi ambient— que, ja abans del 1936, en el si de moltes llars catalanes hom no parlés català habitualment. S'esdevenia —i s'esdevé— tal com a mitjan segle XVIè., segons denunciava Cristòfol Despuig, en "Los colloquis de la insigne ciutat de Tortosa". Amb l'agreujant que, malgrat el catalanisme del pare, hom parla correntment castellà. Aquesta renúncia íntima a l'idioma propi palesa, si res més no, l'existència d'un complex d'inferioritat, d'un nivell molt baix del sentiment nacional i d'unes conviccions catalanistes molt estantissimes. D'ací que, en el cas dels Ventosa i Calvell i Bertran i Musitu —posem per cas—, l'evidència és incontestable: la defecció dels pares seguí a la dels fills —els Ventosa i Despujol i Bertran i Güell. —La vida és paradoxal, contradictòria. Aquells que hem vist afaïçonat, en la nostra adolescència, el nostre catalanisme per les prediques dels homes de la "Lliga", copsem tot el dramatisme d'aquesta deserció en massa.

La commoció del catalanisme en 1936, per causa de l'actitud adoptada pels antics correligionaris d'Enric Prat de la Riba, suposa una esclavissada fatal per al nacionalitarisme català. No deixa dempeus cap dels quadres que adés pogueren resistir els embats de la dictadura primo-riverista. D'ací que la doctrina pratiana hagi fet crisi i que n'hagin fet, també, les tàctiques polítiques dels diversos partits catalanistes. Si la guerra d'Espanya plantejà crua-ment aquesta situació és perquè, de feia temps, la coexistència pacífica de dretes i esquerres catalanistes havia fet fallida. No havíem sabut crear aquella *fairness* —aquella lleialtat d'uns amb altres— que és la clau de volta de la convivència i, per tant, de la unió nacional.

Vet ací explicat perquè el franquisme, assessorat pels ex-catalanistes, ha pogut, durant aquests darrers vint anys, acomplir, a Catalunya, una tasca desnacionalitzadora amatent, metí- culosa, inexorable. Qualsevol brot suspecte és podat; qualsevulla manifestació de la catalanitat, per tímida —o innòcua— que sigui, és jugulada. No hi ha res a fer. Tal com observa Serra i Moret, es va fent efectiva "la realització d'un disseny: la destrucció de la nació catalana, tot imposant l'esperit, les formes i el geni de la nació castellana, tot perseguint els catalans pel sol fet d'ésser catalans i tot empo- brint el país per tots els mitjans possi-

bles". "La repressió contra Catalunya —denuncia Francesc Farreras i Duran, en la presentació de "Monografies Bages"— ha estat, aquesta vegada, més dura, més cruel que mai". Dissortadament, podem afirmar, tal com deia Rovira i Virgili en 1914, que ara "la desnacionalització de la vida catalana és més forta del que molts es pensen". No podem malbaratar res. La depauperació ha de fer-nos primmirats a despendre el nostre cabal espiritual i a administrar les nostres forces.

Breument: la poca fe en Catalunya de molts dels correligionaris d'Enric Prat de la Riba féu que ella, en els moments crucials que ens féu viure la sublevació militar que inicià la guerra d'Espanya, no fos, per a ells, font de consolidació i de resignació dels excessos de tota mena comesos al Principat. La indignació contra aquelles violències no els permeté de reparar que, en els territoris dominats pels franquistes, els crims i les malifetes foren importants i, sobretot, tan reproables com ells que ells condemnien.

No puc estar-me de subratllar que a aquest rebuig dels homes de la "Lliga" correspon una altra mena de renunciació que s'estila, no pas a Catalunya, sinó a l'expatriació: la d'aquells catalans que actuen en els medis republicans espanyols i hi exerceixen càrrecs directius sota pretext de combatre el totalitarisme franquista, la d'aquells vells catalanistes que sacrifiquen llur catalanitat a un ideal que ells creuen superior: el republicanisme o, més exactament encara, l'antifranquisme. Provincianament, es senten espanyols. Escarneixen l'esperit de l'Estatut del 1932, en voler ignorar que l'únic nexce que ell assenyalava entre catalans i no catalans, entre Catalunya i la resta de l'Estat espanyol, és el President de la Generalitat. Així està estatutit per un text legal que deriva de la Constitució republicana del 1931.

Aquests connacionals nostres obliden que allò que avui en dia és essencial és, precisament, tal com volia Prat de la Riba, "ésser catalans". "Ningú no creuria —diu Serra i Moret— que el fet d'ésser catalans pot costar-nos la vida i que el fet d'ignorar que ho som representa ja la mort". Aquest dilema fa que Serra inviti els catalans a meditar seriosament "si és que som joguina d'un destí indefugible —declara— o si el nostre drama es contrau a una infidelitat, a una defallença o a una evasió davant d'un destí exultant que demana d'ésser guanyat o merescut".

És per uns i altres —i, especialment, per a aquells que es proclamen altes veus addictes seus— que el propi President Tarradellas ha hagut de recordar suara, en "El greu perill", que "una estricta fidelitat als ideals de sempre, davant la greu situació en què es troba

el nostre poble, es fa més imperativa que mai". "Per a donar més força a aquesta actitud —afegeix— cal, però, que les nostres organitzacions polítiques en cap moment no deixin de considerar que Catalunya és una Nació que aspira a governar-se per si mateixa i, per tant, han d'estar obligades a actuar com a partits de disciplina catalana". "Els catalans —diu encara— en cap moment no podem oblidar que ara, com sempre, Catalunya continua essent el problema polític que Espanya té plantejat". Per tant —conclou—, "no ens apartem de res que no sigui el marc estricte de la nostra vida nacional".

D'ací que pugui afirmar Serra i Moret que "som on som principalment per culpa nostra, i cada dia que passa és un nus a la nostra malaurança a la nostra incapacitat i al nostre deshonor", perquè es dona la paradoxa que aquests catalans republicans —antifranquistes frenètics— es situen al mateix pla, és a dir coincideixen plenament, amb aquells altres que han adoptat com a pròpies les línies unitàries i centralistes —i anticatalanes— del franquisme. És allò que diem: "els extrems es toquen". Uns i altres accepten, com un fet *sine que non*, la primacia del que és espanyol.

"És evident —deia Alomar— que l'escissió ocorreguda en el catalanisme és una apel·lació a la idealitat i a la puresa dels principis nacionalistes". La doctrina de l'emancipació de Catalunya com a nacionalitat i la de la llibertat individual dels catalans són, ara com ara, a punt zero. Vull dir que ens cal començar de cap i de nou i, per tant, convé fer-ho sense incórrer en els errors passats.

"La pau de Franco" —tan cara al

falangista Fontana— no significa, tot amb tot, la mort del catalanisme ni, molt menys, la de la nacionalitat catalana. És tan sols un altre hivern —una hivernada molt crua (cal reconèixer-ho) que plana damunt Catalunya. Momentàniament, tal com remarca Prat de la Riba, "estronca la circulació de la vida, deixa nues de verdor les branques, cobreix la terra de neus i de gelbrades"; però, tal com sosté el propi Prat, "per als pobles, l'hivern no és la mort, sinó la gestació d'una nova vida".

El catalanisme, minvat que és ara d'adherents i privat que és dels seus òrgans d'expressió més elementals —premsa periòdica, partits polítics, organitzacions patriòtiques, escoles, llibres i ràdio—, ha de començar amb un handicap superior al que hagueren de superar els iniciadors del nostre moviment. La seva economia aconsella una austeritat insuperable. Ens cal ésser enemics providents i retinguts, cautes i audaços.

Tenim un capital incommensurable: els joves. És a la joventut catalana d'avui que li pertocarà, ben segur, de recollir els fruits promissoris que aquesta hivernada prenuncia. Són les noves generacions que posseeixen l'esdevenidor de la nostra pàtria. Tal com deia Disraeli, "els joves d'una nació són els dipositaris de la posteritat". De la manera que avui els agambem i els orientem, nosaltres afaïonarem el demà de Catalunya. Per tant, del nostre capteniment personal depèn, en definitiva, l'esdevenidor de les nostres terres. Tal com deia als joves del seu temps, en 1911, Enric Prat de la Riba, "la nostra obra continua substancialment en la vostra obra".

Pere Mas i Perera

Escenes típiques catalanes. — L'encant del peix a la platja de L'Escala (Empordà)

— Fotog. "Ressorgiment", per J. de Vilassar —

Pau Casals i Sant Jordi

NO creiem que, en la Catalunya moderna, poguéssim trobar gaires homes que, com Pau Casals, s'identifiquin, en forma tan substancial, amb el que és, representa i realitza l'esperit de Catalunya. Sí, són moltes les grans figures que podríem escollir com a representatives, exemplars; moltes més de les que la trista realitat dels darrers anys pretén suggerir. I demanem, formalment, des de la nostra qualitat de joves, que se'n faci un primer inventari, com a aportació valuosa a la definitiva reconstrucció nacional empresa. Però pocs el viuen, o l'han viscut, com ell, tant des del bell fons l'esperit de Catalunya. Tant justament aplicat, en el temps i en la seva essència universalista.

Veiem què diu sobre Joan-Sebastià Bach: "El miracle de Bach no s'ha produït en cap altre art. Deslliurar la naturalesa humana fins donar-li perfils divins, comunicar fervor espiritual a les accions més a l'abast de l'home, donar ales d'eternitat a la naturalesa més efímera. Fer humanes les coses divines i divines les coses humanes. Això és Bach". No ens n'hem pogut estar de recollir aquestes paraules de Pau Casals: ens parlen del geni de Leipzig, és veritat, però hi veiem sobretot la més radical adequació psíquica del Mestre i, a través d'aquesta, una entranyable filiació del millor de l'esperit de Catalunya.

Cercar la superació de l'home a través de l'home mateix, utilitzant la font viva de l'espontaneïtat, evitant, per tant, qualsevol forma d'alineació, de tipus místic o histriònic que fos; sense recolzar-la en la voluntat o en la raó com a formes primordials, sinó auxiliars; concebant-la, aquesta superació, com un deslliurament de la naturalesa mateixa de l'home —no l'animal-home, sinó l'esperit-home— i no mitjancant una acumulació d'elements, els quals no són més que plataformes, per així dir-ho, ens sembla justament un ideal català. Hi veiem, novament, l'esperit de Catalunya, en aquest cas en un dels seus millors acostaments a substàncies d'universalitat.

També ha dit: "Donguem una mica de nosaltres mateixos a les petites tasques quotidianes i cada dia veurem realitzar-se o reproduir-se algun miracle". És una manera exhaustiva de veure el món, que inclou, senzillament, des del més lleu batec íntim, angèlic o dramàtic que sigui, fins les —per a l'home— realitats suprahumanes. No és una filosofia: és una forma de vida, que en Pau Casals, català, adquireix ciutadania en tots els seus actes i aptituds. Podríem voler considerar-ho com un fet a part, individual... Però no.

Cerquem elements representatius de Catalunya, les nostres figures màximes, aquells punts definitius en el viure quotidià: no ens podem apartar gaire d'aquesta "forma de vida", decididament superior. I no ens facin por aquests vols d'autoelogi, mentre no ens oblidem de la ironia... Cal que ens coneixem, i en intentar conèixer-nos, en intentar conèixer Catalunya, trobem tot seguit altes qualitats, que es urgent descobrir; si hi apareixen desesperants defectes i equivocacions i ens hem d'imposar prou integritat per sospesar-los del tot, també hi ha magnífiques qualitats, per a les quals també ens serà necessària integritat, seny, valentia, per a fer-nos en càrrec, per a responsabilitzar-nos-hi senzillament...

Fins i tot el fracàs de Catalunya en els darrers segles ens serà explicat, aviat, enquadrant-lo precisament dins un món inèdit, de radical superioritat humana... L'èxit dels pobles, com dels individus, no ve fixat per llur qualitat, pertanyent aquesta a un ordre metafísic completament diferent. L'èxit és un fenomen d'oportunitat. Però els pobles, com els individus, no comprenen llur qualitat si no la veuen identificada a realitzacions, i segurament calgui que així sigui. I aleshores, quan els pobles, i els individus, es troben orfes de l'oportunitat que els permetés l'èxit, perden consciència de la pròpia qualitat diferencial i es mouen a les palpentes, a l'albir dels pobles veïns que l'han trobat el camí de l'èxit. En tot cas, la pròpia qualitat intrínseca és la que fixarà la pròpia forma de fracàs, però els pobles veïns, en ple èxit, es converteixen, d'una manera o altra, en dominadors i llurs formes de vida, amb els corresponents ideals i aberracions, passen a informar el poble irrealitzat. Aquest, mancat de visió, de la pròpia visió, sovint s'identifica amb aquelles formes de vida, malgrat que, en realitat, no hi tingui res a veure. S'hi identifica ell mateix i, lògicament, li identifica el "dominador" i li identifiquen els tercers, gairebé sempre mals observadors, més si els mou algun interès...

Però tornem a Pau Casals, aprofitant la disquisició que ara acabem de fer. Pau Casals és, repetim-ho, un dels homes més absolutament representatius de Catalunya. La seva llarga vida i les especialíssimes circumstàncies del món actual i de Catalunya, ens forneixen la irrepetible possibilitat de trobar-nos davant, una darrera l'altra i totes juntes, d'una gran diversitat de les més pures i autèntiques manifestacions de l'esperit de Catalunya. No les enunciem. Però exhortem a meditar-hi, a descobrir-la aquesta meravellosa identificació. Pau Casals no ens defrauda mai: en ell viu,

gairebé complet, l'"home" de Catalunya. I també en ell podem denunciar un error d'interpretació, provinent d'aquella transvaloració suara remarcada.

Pau Casals no té res a veure amb "Don Quijote", amb l'esperit quixotesco. Com Catalunya no té res a veure amb Espanya, tal com fins ara ha estat definida i és coneguda. La humanitat de Pau Casals, des del seu personal maneig del violoncel fins la seva glorificació de Bach; des de la seva indefugible estimació als pares fins l'amor entranyable a Catalunya; des de la seva infatigable dedicació al treball fins la naturalitat amb què viu la seva qualitat d'home famós; des del seu rebuig a ingressar al Conservatori de Brusel·les fins el seu isolament voluntari a Prades, ens sembla francament incomprensible, i disminuïda, identificada a l'esperit de l'heroi espanyol. No per inferioritat d'aquest, que ara no desitgem ni de lluny fixar, sinó per estranyesa a ell.

La humanitat de Pau Casals té una filiació pròpia i, com a pròpia, que la dignifica i eleva en el que és. Anem-hi al dret: la humanitat de Pau Casals és "santjordiesca". I és a Prades, precisament, on l'esperit de Sant Jordi, l'Herói Català, arriba a una de les perfilacions més radicals entre les aconseguïdes a tot el llarg de la nostra història. No li donguem, per a la nostra perspectiva d'avui, gran importància al fet que "Don Quijote" hagi estat elevat a monumental forma literària i Sant Jordi no, i tampoc al fet que Sant Jordi sigui no res més que un personatge adoptiu a Catalunya. Ens movem en la categoria, no ho oblidem, no en l'anècdota. I en la categoria, un personatge és transformat en heroi o patró nacional, quan substancialment ja hi era, sigui o no de procedència local el seu naixement real o fictici, quan substancial en parla i se'l fa seu. I és en la categoria on el món diu "quixotesca" a Espanya i nosaltres diem "santjordiesca" a Catalunya. Sontjordiesc a Pau Casals.

"Don Quijote" és refugiant-se en la bogeria que es llença a la seva tasca idealista, combativa: quan revé de la seva bogeria no és capaç de resistir-la, la realitat, i mor. Pau Casals, en canvi, és des del sentiment, des de la fe, des de la realitat mateixa que s'encara amb la realitat inacceptable... "Don Quijote" percep, sí, la grandària de les forces negatives en joc, sent l'impuls generós, heroic de destruir-les, però perdut en les boires de la bogeria, no encerta a discriminar convenientment i el seu gest esdevé grotesc, amarg, mancat d'ironia. Pau Casals, en canvi, n'és conscient de les dimensions paoroses de l'enemic, dels enemics de la humanitat, és amb els ulls de la raó que els considera i els pateix, però, esperançat, conscient també del propi valer, participant com és de conviccions elevades, els planta

cara, apuntant directament on és el mal, no en el buit, i ironitzant el propi gest amb l'evitació del melodrama, de la grandiloqüència... "Don Quijote" surt a la lluita havent perdut tota noció de la seva exacta adequació dins el cos social, condemnant-se, així, a moure's en el buit. Pau Casals, en canvi, si es decideix a l'escàndol adoptant una actitud enèrgica, és perquè, com diu ell mateix als altres "com més destacat és el valor d'una personalitat, tant més augmenta la responsabilitat dels seus actes", i ell sap perfectament quin és el valor de la seva personalitat en el món...

No cal seguir. Afegim només que "Don Quijote" ens adoloreix l'ànima i Pau Casals ens l'esperona i reconforta. I això perquè aquell porta l'estigma del fracàs al front i aquest la llum de la victòria. La victòria santjordiesca, possible des d'abrandaments de radical humanitat. Existent ja des de perfilacions d'essencial humilitat, en emocionant nuviatge amb la vida... Aquell viu en un pessimisme inconsolat; aquest, en l'esperança irreductible... Aquell és l'espaventosa negació de la vida; aquest, tremp forjador de vida. Les grans creacions catalanes —pactisme, seny, fami-

lia...— apareixen a la palestra forjades en el foc de les tensions més primàries, neixen com a floracions reeixides del més insubornable daler de superació humana; no són donacions gratuïtes, somnambúliques, vegetatives, ni imaginacions precipitades: són el natural producte d'un voler "deslliurar la naturalesa humana fins donar-li perfils divins..." Heus ací Sant Jordi, humanitzat lluminosament en la crisi. El nostre Sant Jordi. Heus ací l'"home", restituint l'equilibri benefactor. Pau Casals i Sant Jordi!...

Victor Castells

Evolutivament poden confirmar-se les previsions intuïtives de Maragall

¿I d'on pot procedir l'impuls causal d'aquesta gran força misteriosa que guia l'ascensió evolutiva però sempre segura i seguida de l'espècie humana, sinó del Suprem Creador, incognoscible pels limitats sentits orgànics humans i per la incapacitat relativa, encara, de totes les pretensions científiques. Fixant-nos mentalment en la pasmosa ascensió que la humanitat ha pogut obtenir des del despertarment de la intel·ligència, és de pensar que cap persona reflexiva, en el més íntim de la pròpia consciència, no podria deixar de respondre afirmativament l'anterior pregunta.

Amb intensa i fervorosa convicció, per tant, hem de reconèixer que els portentosos avenços de l'esperit humà, en tots els dominis i circumstàncies de la vida, constitueixen revelacions indubtables que no pas a l'absurd atzar, sinó a una Omnipotència i Suprema Rectora de les immensitats siderals, es deuen les misterioses meravelles de l'Univers; i que el mateix Omnipotent —com és lògic deduir-ho—, volgué servir-se de les generacions humanes successives per a encomanar-los-hi els designis més elevats de millorament, de superació i de perfecció ideals, a fi de convertir la Terra, com va intuir Goethe, en redemptor viver d'esperits humans selectes.

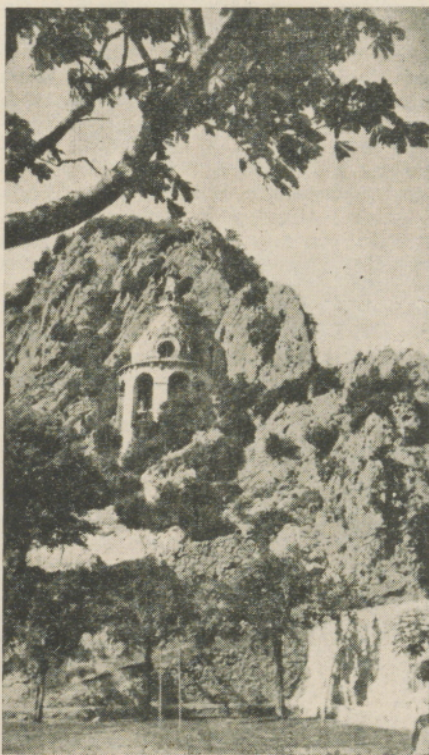
És clar que, en mig dels avenços portentosos de la humanitat present, existeix, per desgràcia, una desproporció enorme entre els progressos materials, magnífics en tota mena d'aplicacions utilitzables (profitoses i també malignes), i el patrimoni moral de la humanitat. Aquesta desproporció, per dissort, esdevé de nou cada dia més amenaçadora contra els valors essencials de la veritable civilització, i en tan greu perill radica, precisament, l'angoixosa crisi que després de les hecatombes guerreres internacionals del segle actual, afligeix i desespera les intel·ligències i les consciències humanitàries, en tots els àmbits del nostre convuls planeta.

La Història ensenya, no obstant, que el desequilibri entre les forces abominables del progrés material i les que es

(Acabament)

mouen a impulsos d'elevats propòsits espiritualistes, no constitueixen un fenomen circumstancial, puix que ha coexistit i s'ha revelat a través d'anteriors èpoques humanes. I potser d'aquesta coexistència, d'aquest desequilibri, sorgeix l'impuls, l'estímul més valerós, en cada nova crisi, perquè es redrecin i s'acoblin les rebel·lies morals; perquè vagin despertant i redreçant-se en cada país els sentiments dignificadors; perquè consciències individuals, nacionals i la internacional, escolleixin orientacions més encertades, per difícils i per desesperants que hagin d'ésser els esforços i els sacrificis que les voluntats legítimes hagin de fer, en cada època i en cada nació, al servei de les genuïnes ànsies civilitzadores.

La meta d'aquesta ruta es troba en

Santuari de Queralt (Berga).
Clixé Barnils, per a "Ressorgiment"

cara, llastimosament, a incalculable llunyania de les actuals generacions; mes no per remota deixarà d'ésser encalçada en temps futur de precisió inflexible però amb claredat intuïda per filòsofs i poetes d'aguda clarividència espiritual, així com per creients fervorosos en els designis causals de l'Evolució. Mentrestant, i com a corollari lògic, o si es vol científicament biològic del concepte evolucionista, resulta molt possible que en futures generacions vagin augmentant les capacitats mentals humanes, amb l'eclosió gradual dels altres sentits o sentits nous previstos per Maragall en son darrer poema. I segons criteris concordants de profunds filòsofs i científics ja citats, també és molt possible que en el deure de la trajectòria senyalada per designis divins a l'Evolució, vagi adquirint major puixança la meravellosa facultat intuïtiva, indubtable destell misteriós de caràcter superintel·lectual, com ja va reputar-la Bergson el seu més agut i convençut exegeta.

En relació amb aitala perspectives, per il·lusòries que puguin ésser, i amb els anhels superatius de convivència cristiana i, per tal, verament civilitzada entre les gentes i entre els pobles tots, Maragall, amb fervor idèntic al dels sociòlegs i humanistes més insignes, deixà en sos articles i assaigs un tresor enorme de valuoses ensenyances educatives i moralitzadores, aplicables als problemes perills i angoixes de les generacions humanes contemporànies, fins que per millorament evolutiu de les mateixes i les seguidors, i en especial per esforços apostòlics oportuns d'individualitats senyeres, pugui arribar-se a la consecució de la sublim entelèquia clamorosament impetrada pel mateix Maragall en les inspiradíssimes estrofes del famós *Cant Espiritual*: que la Terra pugui convertir-se en Cel o en trànsit de la Humanitat ja redimida, cap a una major naixença, o sia cap a la resurrecció espiritual en un món idealíssim de perfecció i de felicitat perdurables.

J. Conangla-Fontanilles

L'Aplec de la Sardana

L'ANY 1907 va celebrar-se el primer Aplec de la Sardana. Ara fa 50 anys. Fou a Vallvidrera en la gran esplanada que es forma davant Villa Joana, la casa on, en 1902, va morir Mossèn Jacint Verdaguer, el gran poeta català. Des d'aquell any, en temps normals, cada any es repetia i havia esdevingut una gran festa Nacional Catalana, puix que els bells paratges de Vallvidrera es veien aquells dies transitats per milers de ciutadans i les famílies acudien a l'Aplec a centenars. Era una festa popular i catalaníssima.

El Cinquantenari d'aquell primer Aplec ha trobat ressò, suara, a Tolosa del Llenguadoc i s'hi ha commemorat amb una festassa organitzada per la institució Amicales des Catalans en France. Era en ocasió del VIIè Aplec que s'hi celebra. Matí, i tarda hi hagué ballada de sardanes al Parc tolosenc, tocades per la Cobla Combo-Gili, de Perpinyà. A les 5 de la tarda, Festa Folklòrica amb participació dels Esbarts Dansaires del Casal Català d'aquella ciutat. I a les 9 del vespre, al Palau dels De-

ports, altra ballada de sardanes per la Cobla esmentada. En total, tres audicions en un sol dia i 18 sardanes tocades per cobla i ballades per innombrables rodones.

Juventut Catalana, d'ací Buenos Aires, està organitzant també un gran Aplec, i hom ja fixa una data: 13 d'octubre, diumenge. Heus ací una iniciativa que cal estimular. Oi més perquè involucra una intenció realment encomiable: la germanor i unitat dels catalans, puix que "no hi ha res que agermani, amb més força, els catalans que la sardana —diuen els organitzadors de l'Aplec d'ací—. I encara: "davant la necessitat d'unir-nos, donats els esdeveniments mundials, per a una tasca conjunta, és que organitzem aquest acte, amb l'esperança que aquest i d'altres que el puguin succeir aconseguixin aplegar tots els catalans en un sol ideal i una sola mira: Catalunya".

Cal estimular aquest propòsit i ajudar Juventut Catalana a fi que esdevingui una esplendorosa realització. "Ressorgiment" s'hi adhereix i posa les seves pàgines a disposició dels organitzadors de l'Aplec de la Sardana.

Com ens veuen els altres

UN argentí, fill d'espanyols, ha anat a visitar la pàtria dels seus progenitors: és el doctor Antonio de la Torre, escriptor i catedràtic a la Universitat de Cuyo. De les seves impressions sentides allí i publicades en el diari "La Prensa" d'aquesta capital amb el títol d'Arribó a España, hauriem de transcriure el capítol o part que fa referència a Catalunya ("En Barcelona"), però no tenim prou espai disponible i ens haurem de concretar a copiar-ne alguns fragments. Diu, en començar:

"Mis primeros pasos en Barcelona fueron de morosa caricia filial. Escuchaba con fruición la lengua vibrante de sus pobladores; contemplaba el movimiento alegre de sus calles, los puestos de flores de las esquinas, los balcones y la fronda de sus ramblas. Me encantaba la fresca algarabía de aquel pueblo enérgico y laborioso, de aquella ciudad vigorosa de la "Oda Nova a Barcelona", de Juan Maragall, tan encarecida por Miguel de Unamuno. Aquel hablar premioso, cálido, expresivo, entonaba el ánimo, acariciaba el corazón. Creo que todos los viajeros encontrarán en Barcelona una ciudad alegre, sin telarañas sentimentales, una ciudad despierta, de cara al futuro."

Descriu les bel·leses de la Barcelona vella i, també les de la moderna. El moviment d'alguns llocs centrals li recorden el dels carrers de Buenos Aires i de Rosario per la seva activitat cosmopolita. Elogia els paisatges urbans i compara Buenos Aires amb la capital catalana pel "moviment mercantil i la tensió dinà-

mica de les seves avingudes. Després escriu:

"La energía catalana es hija del Mediterráneo. La prestancia animosa de sus gentes y la contagiosa alegría que de ellas emana, provienen del cielo luminoso y del clima apacible. Cervantes en el Quijote habla de "el mar alegre, la tierra jocunda, el aire claro", y llama a Barcelona "archivo de cortesía, albergue de los extranjeros, hospital de los pobres, patria de los valientes, venganza de los ofendidos y correspondencia grata de firmes amistades". Es la ciudad más latina, y por ende, la más progresista y europea de toda España. Si Castilla sueña introvertida en su escueta llanura, a la sombra del Cid y del Quijote; si Andalucía se repliega en su melancólico orientalismo, si Aragón se atornilla en soledosas reciedumbres, Cataluña canta, realiza y mira al porvenir. Aquí se han expresado, con más fuerza que en ninguna otra región española, rebeldías fecundas de carácter social, afanes progresistas y señeros. Y eso desde antiguo. En el siglo XI, Ramón Berenguer el Viejo promulgó el Código de los Usatges, compilación de usos y costumbres romanos, visigodos y feudales que —según se cree— constituye la legislación más antigua y completa de Occidente. Durante el reinado de Jaime I, Barcelona alcanzó extraordinario esplendor, por cuyo privilegio pudo crear el Consejo de Ciento para regir los destinos municipales, confiándoselos a los "concelleres", en los cuales estaban representados todos los estamentos sociales de la época. Este pueblo es amigo de la acción concreta, de la pasión eficaz; su obra es un claro testimonio de esa virtud: el progreso."

"El espíritu más alerta y vigoroso de Hispanoamérica, Sarmiento, que representa los ideales progresistas y la vida republicana, vió con gran entusiasmo a Barcelona, no obstante su inquina con-

tra la España caduca de su tiempo. Por eso afirmó al llegar: "Estoy por fin, fuera de España" y agregó: "La población es activa, industrial por instinto y fabricante por conveniencia. Aquí hay ómnibus, gas, vapor, seguros, tejidos, imprenta, humo y ruido; hay, pues, un pueblo europeo. No sé qué de grandioso y atrevido hay en esta raza...". Tanto por su modernidad como por sus vejez y su tradición, Barcelona demuestra la fuerza de su pueblo."

I continua relatant les impressions que li causa la ciutat. Es detura a la Plaça Reial; entra en els carrerons estrets i tortuosos d'aquell barri que li suggereixen llegendes "romancesques i gairebé mitològiques". Després dona dades sobre la fundació de la ciutat, l'origen del seu nom i les influències de races primitives; l'arribada dels fenicis i dels cartaginesos "237 anys abans de Jesucrist"; després els romans, la invasió dels bàrbars, la dels gods, més tard els sarraïns i, vençuts aquests, "els francs crearen un comtat feudatari que després va independitzar-se de França. El temple de Sant Pere de les Puel·les fóra d'aqueixa epoca". Diu a continuació:

"En la Edad Media, Barcelona formaba parte del reino de Aragón y fué en un tiempo la capital de un gran imperio que abarcaba más de un tercio de la Península, las Baleares, Cerdeña, Sicilia y el reino de Nápoles."

El panorama de la ciutat, vist des del Tibidabo, l'extasia i en fa una descripció entusiasta. El final del seu treball, Antonio de la Torre el dedica a exaltar les construccions de Montjuïc deixades de l'Exposició del 1929 i conegudes per "Poble Espanyol".

El treball va il·lustrat amb sis grans gravats que reproduïxen aspectes de la gran ciutat catalana: El Port, l'Arc de Triomf, l'Església de Santa Agata, la Plaça de Catalunya, el Monument a Colom i Les Rambles. És en el suplement dominical de "La Prensa", edició del 21 de juliol proppassat.

Teatre Català

"Blancanegra", comèdia en quatre actes, de Lluís Elías, al Casal de Catalunya, el diumenge 14 de juliol.

L'Andreu Banús, en lloc de venir-se'n a Sudamèrica, va demostrar ser més original; se'n va anar a l'Àfrica Equatorial, sembla que no el van tractar malament, perquè després d'una vintena d'anys ens assabentem que maneja diners de debò. A Catalunya hi tenia un germà, l'Oscar, que és casat i amb una filla, ara ja casadora i promesa amb un tal Saladrígues. Són una família molt religiosa o, almenys, així ens ho faria creure llur amicitat íntima amb el senyor rector de la Parròquia, mossèn Gregori. De l'Andreu en tenen poques notícies, i el consideren, sobretot la cunyada, un cap de trons. Ella, quan parla de l'Andreu, és per a parlar-ne malament,

Un bon dia, una xicota, negra, abillada força exòticament, entra sorpresivament a la casa, riallera i amb una desimboltura com si ja hi fos de tota la vida. Consternació general.

—Qui és vostè; què vol, a què ve?,—li aboquen alhora, mare i filla.

—Jo sóc la muller del papà Andreu. I va dient a un per un: —Tu deus ser la dona de l'Oscar; tu ets la Maria; tu ets mossèn Gregori. Jo em dic Bana. I l'Oscar, on és? —Evidentment, la forastera ha vingut a esgarriar la pau de la casa. La muller i la filla de l'Oscar li fan tots els menyspreus, i l'amenacen de foragitar-la. La simpàtica negreta s'en-tristeix, no pot comprendre que els seus parents la rebin tan malament. Mossèn Gregori s'esforça en convèncer la mestressa que el seu procedir no és prou cristià: ¿On podrà anar la noia, sense recursos i en un país que li és desconegut? A mossèn Gregori la negreta li és simpàtica, i als amics habituals de la casa, també. Però la muller de l'Oscar, religiosa i tot com és, té mala bava, i no parará fins a treure de casa la importuna forastera. L'Oscar no hi diu res, la seva dona el té acoquinat. Demés, ja sabrem per què fa el mut. Van passant dies, i quan l'inhumà desnonament anava a produir-se, arriba el papà Andreu. Ara ell explica que va enviar la dona a casa el seu germà per no deixar-la sola una llarga temporada que ell estaria de viatge. Que, prèviament, havia escrit dues cartes anunciant aquell determini, incloent en la primera 15.000 pessetes i en la segona 10.000, per a les atencions de la seva dona. Per un enginy de mossèn Gregori hom descobreix que l'Oscar no va dir res de les missives de l'Andreu; les va cremar i es va barrotar tots aquells diners. Una altra cosa sabem: allò de ser la muller del papà Andreu, que tant havia esvalotat a les dones, era ben senzill. Als primers temps d'ésser a l'Àfrica, l'Andreu es va apiadar d'una criatura desamparada; la va fer criar pel seu compte, i quan als catorze anys la va veure bonica i amorosa, en va fer la companya de la seva vida.

Amb tot això i altres detalls que es farien llargs de contar, la coneguda mestria de Lluís Elías en va treure una comèdia original i entretinguda, amb un xoc de sentiment i moralitats que no donen pas sempre la raó a la civilització occidental.

La vedette de la vetllada va ésser la senyora Rosina Quimasó de Navarro, en el paper de la negreta Bana, no gens fàcil i molt ben executat.

Van completar eficaçment la representació: Palmira de Judàs, Nuri Pi-Sunyer, Concepció Servent, Pere Andrés, Francesc Pedrol, Eugeni Judàs, Joan Cardona, Carles Puig i Josep-Maria Tortosa. — Jordi Casanova.

LLIBRES

"DE PORPRA I D'OR", poesies, per Enric Guitier, 1957.

De Perpinyà ens arriba aquest llibre de poesies catalanes. Enric Guitier, el seu autor, és un català del Rosselló —aquest bocí de Catalunya enclavat a França injustament—, esperit selecte que manté les essències de la catalanitat secular d'aquella contrada que una simple ratlla partionera separa del nostre país.

"De porpra i d'or" no és pas el primer llibre poètic de Guitier. Un altre, sota el títol de "Cançó de juny", el precedí. Vol dir que Guitier no és cap novençà. Amb un llenguatge fluid, net i clar, l'autor de "De porpra i d'or" ens dóna una impressió global del paisatge i les ànimes que ens fa reviure records i fets —nosaltres empordanesos— de la nostra comarca natal, veïna del Rosselló. Aquesta germandat glosada per tants poetes nostres i cantada en notes superbes pel geni sardanístic d'Enric Morera, fa dir a Guitier en el seu poema "La Massana", el massís muntanyenc que uneix Empordà i Rosselló:

"L'Albera ha prosseguit son esforç

[fins al mar:

Uneix al Pirineu la costa catalana,
I amb legítim orgull aixeca la

[Massana,

Com un crit de triomf pujant cap
[al cel clar.

.....
"Oh, fidel guardiana,

Que agermanes millor

Empordà i Rosselló.

No moris, la Massana!

El llibre és un cant reviviscient al passat històric de la comarca catalana i una glosa als seus costums, les seves tradicions i a la llum del seu cel clar, nítid, esbandit de tota impuresa per la tramuntana i il·luminat per la fulgor d'un sol radiant i d'un cel blau

puríssim. L'amor hi és sublimat en els encisos de les seves dones, humils i senzilles, flors del paisatge.

Tot el llibre ens duu una alenada de sana catalanitat i ens diu eloqüentment que no s'esborra així com així el passat històric d'un poble mentre aquest poble conservi el seu idioma natural i tingui un esplet d'homes —poetes, prosadors, professors— que el conreïn, l'expandeixin i l'ensenyin a les generacions que van succeint-se.

TRES REEDICIONS

Pere Foix, estimat col·laborador de "Ressorgiment", en pocs mesos ha vist la reedició dels seus llibres "Cárdenas" (2a. edició), "Problemas sociales de derecho penal" (2a. edició) i "Juárez" (3a. edició). Anteriorment es reedità també "Pancho Villa". Llevat de "Problemas sociales de derecho penal", els altres llibres són biografies de personatges cèlebres de la història mexicana. Hem de remarcar el triomf que significa per aquest escriptor, català, el fet que els seus llibres atenyen en poc temps, l'honor de dues i tres edicions, cosa difícil d'obtenir àdhuc pels més famosos escriptors mexicans. El felicitem bo i agraint-li la finesa d'haver-nos-els enviat.

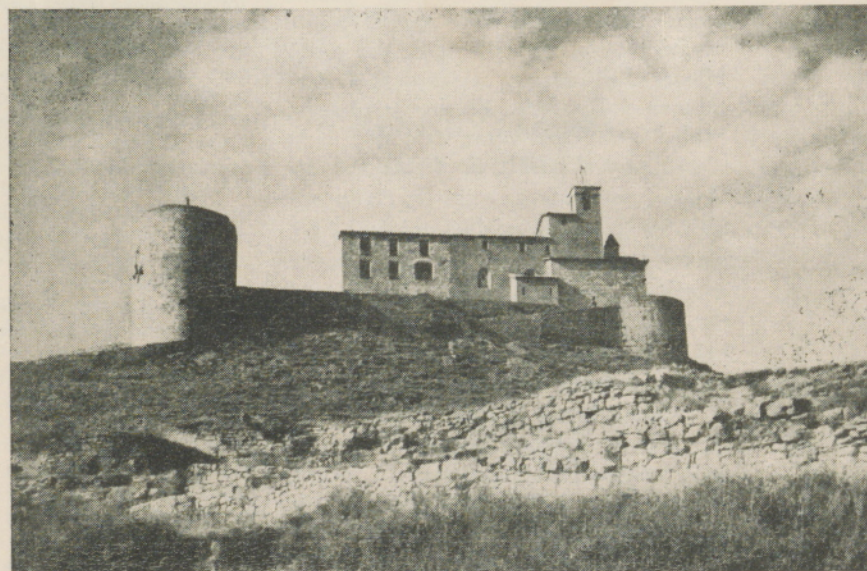
DEL CICLE NOVEL·LÍSTIC DE PUIG I FERRETER

Hem rebut el volum cinquè d'aquest interessantíssim cicle novel·lístic que n'ha de tenir deu i que el seu autor, mort fa poc temps, ha pogut deixar enllestits. Es titula "Els emotius" (el títol genèric de la col·lecció és "El pelegrí anassionat"). Edicions Proa, de Perpinyà, en té cura. Bella presentació tipogràfica i bella impressió. Tamany 14 x 21. Volums de més de 500 pàgines, els anteriors, aquest en té 420.

Mentre esperem parlar-ne amb més deteniment, direm que aquest cicle novel·lístic constitueix un esdeveniment no igualat dins les lletres catalanes.

EL CASTELL DE SOLSONA

Fotografia
"Ressorgiment"
per
J. de Vilassar

COMPLINT UN DECRET-LLEI. — Els lectors de "Ressorgiment" hauran observat que per primera vegada, des del número proppassat, apareix en lloc visible de la revista el nom del seu director. Aquest fet obeeix a l'observança de les disposicions establertes darrerament pel Poder Executiu de la República Argentina en el decret-llei N° 6422/57.

Remarquem que "Ressorgiment", des del seu primer número (agost de 1916), ha estat dirigit per H. Nadal i Mallol, càrrec que li confiaren els seus companys fundadors. Mai, però, el seu nom no havia figurat ostensiblement com a director.

HOMENATGE MERESCUT. — Els bascos de l'Argentina han retut un homenatge merescudíssim a la memòria del doctor Tomàs Otaegui en el vint-i-cinquè aniversari del seu traspàs.

El doctor Otaegui, argentí d'ascendència basca, acomplí en aquest país una tasca eficient, intensa, a favor de les reivindicacions nacionals d'Euscadi, per mitjà de la premsa, la tribuna i el llibre.

L'acte celebrat el 20 de juliol en el Laurak-Bat, va constituir una fervorosa manifestació de reconeixença i d'admiraació per l'obra acomplerta per l'il·lustre basquista.

Després de descobrir-se un retrat de l'homenatjat, van parlar de la personalitat d'Otaegui el conegut escriptor i lluitador basc Jesús de Zabala, L. d'Etzeniz i el doctor J. M. Garcarena.

Rodrigo Soriano acabava de donar una conferència en el Casal Català, recent arribat de París. Ens havia parlat dels drets de Catalunya a gaudir de llibertat integral, i havia evocat la figura esdrègia de Macià, aleshores en exili. Això era durant la dictadura de Primo de Rivera. Estàvem amb ell uns quants amics, de conversa. El doctor Otaegui també hi era. Es parlava de les possibilitats d'alliberar-se, aviat o tard, Catalunya i Bascònia. El doctor Otaegui explicà que havia estat, feia poc, a la nostra pàtria; que havia freqüentat cenacles i ambients de totes les classes socials per tal d'escandallar opinions i conèixer exactament el grau de saturació patriòtica del poble català, i que de per tot havia format el seu concepte personal de la situació de Catalunya. I digué, terminantment: —Catalunya ja és lliure; espiritualment ja és independent. El fet material i polític que ha de permetre-li erigir-se en Estat propi i sobirà, es cosa circumstancial que pot produir-se qualsevol moment; que es produirà. L'essencial és que ja viu la seva pròpia

NOTÍCIES

vida independentment del nexa polític que encara la lliga a l'Estat espanyol.

"Ressorgiment", amb aquesta anècdota, evoca la memòria del doctor Tomàs Otaegui, juriconsult de nota, escriptor i defensor decidit de les llibertats dels homes i dels pobles.

QUARANTA ANYS D'ADVOCAT

— Aquest llibre de memòries de Don Amadeu Hurtado ha estat molt celebrat i discutit. Se n'han publicat molts treballs crítics puix que la personalitat de l'autor era de primer ordre en el camp de la jurisprudència i de la política de Catalunya. En aquestes pàgines de "Ressorgiment" va parlar-ne en un extens article el nostre estimat col·laborador i amic, l'escriptor Pere Mas i Perera el treball del qual veiem ara reproduït a "Pont Blau", de Mèxic, edició corresponent al mes de març, suara arribada. N'ocupa tres pàgines. Felicitem a l'amic Mas-Perera.

PER ALS CATALANS MUTILATS DE GUERRA.

— A la llista de donatius rebuts a "Ressorgiment" per als catalans mutilats de guerra, hem d'afegir cinquanta pesos que ens ha fet arribar suara el nostre compatriota i amic senyor Josep Escolà, al qual agraïm el gest en nom de l'Agrupació Catalana d'Invàlids i Mutilats, amb residència a Agde (França).

DE ROSARIO. — Després d'un llarg silenci de teatre català, tinguérem l'honor d'ésser visitats pel conjunt d'Art Escènic del Casal de Catalunya de Buenos Aires. Fou la tarda del diumenge dia 21 de juliol que en el saló-teatre del Centre Català d'aquesta ciutat, l'esmentat conjunt va posar a escena la joia del teatre modern universal, original de l'autor brasiler Guilherme Figueiredo, traduïda a la nostra llengua pel conegut home de lletres Francesc Arnó, "La Guineu, quan no les pot haver..." ("A Raposa e as Uvas"), sota la direcció del propi traductor. Aquesta comèdia en tres actes (l'últim dividit en dos quadres), fou estrenada al Casal de Catalunya, de la capital argentina, i representada després a Mendoza i Córdoba en les seves respectives entitats catalanes, amb clamorosos èxits. Per bé que l'acció i l'època s'esdevenen a l'antiga Grècia, el tema és encara d'actualitat. Els homes foren, són, i possiblement seran, enduts pel poder i l'enveja més que per la justícia i el bé comú. El diàleg, ben construït, que no decau ni un sol moment, està farcit de faules. Elles ens mostren que a la llarga, el triomf és de l'enginy i no de la força, i com els dots morals eclipsen els físics, puix que l'eterna qüestió de la lluita entre els homes a la terra, després de segles de civilització no ha canviat en el fons, sinó en

la forma. El cant a la llibertat que esclata en llavis del protagonista Isop, commou els espectadors que segueixen devotament el curs de l'obra, arriba al fons de tot de llur sensibilitat com a bàlsam d'amor entre els homes. És una comèdia d'un fons humà educatiu, penetrant. Francesc Arnó ha aconseguit una traducció pulcra i encarnada a la nostra llengua. Tots els intèrprets estigueren a nivell de la qualitat de l'obra; tots hi posaren entusiasme i qualitat artística, i s'identificaren en el personatge que hom els confià. Joaquim Moreno, en el seu difícil paper d'Isop, n'obtingué una genial creació. Joan Cardona, molt aplomat i segur, personificà un graciós Xantos. Anna-Maria Viola de Coll mantingué al nivell merescut l'elegant dama grega, en Cleia. Antònia Roura de Ruiz donà realitat a l'esclava Mileta, Carles Puig, amb la seva estampa i aplom, realitzà Agnostos. Pere Olivé, correcte. El senyor Arnó, en la direcció, acurada, sap on té la mà dreta. Apuntaren Timoteu Mas i, com a traspunt, la Srta. Dolors Mas. La influentària i la presentació ajustades a l'època. En finalitzar la representació el públic va aplaudir-los extensament la qual cosa obligà al senyor Arnó a fer ús de la paraula per a agrair els aplaudiments i oferir-los a tots els intèrprets. Finalment digué unes sentides paraules relacionades amb l'obra i Catalunya.

La Comissió Directiva del Centre Català i els socis van agrair a la Delegació del Casal, que vingué acompanyada del President Sr. Manuel Ripoll, l'honor de llur visita i els ofrenaren diverses manifestacions de simpatia durant la seva estada entre nosaltres.

DE MENDOZA. — Per celebrar la terminació de les obres efectuades en el local del Centre Català, el C. D. d'aquesta entitat va convidar els seus socis i als simpatitzants de la institució a un Dinar de Companyonia que va efectuar-se amb bon èxit de concurrència. Després del Dinar hi hagué un acte de concert a càrrec de l'Orquestra Villalón que dirigeix el mestre Manuel Ginesta, i altres elements com la pianista Srta. Alba Prats, el nen Josep Juncosa i el senyor Antoni Luz. Una festa senzilla però simpàtica.

• La Festa Pàtria Argentina del 9 de juliol, aniversari de la independència, fou celebrada pels catalans de Mendoza amb una vetllada que va organitzar el Centre Català en el seu saló-teatre. L'acte va començar amb el cant dels imnes nacionals Argentí i Català, acompanyats al piano per la professora Emília Icart de Rodríguez-Roy. D'immediat, el Cor de senyoretes del Centre dirigit per la mestressa Sra. Icart de Rodríguez, va cantar "La Primavera" (Quintana), i "La Nit de l'Amor" (Morera). Un grup de dansaires format per sis parelles va ballar dues sardanes. Un conjunt orquestral, "Catalonia", creat per socis del Centre, sota la direcció del Mestre M. Ginesta, va presentar-se interpretant algunes composicions. La soprano senyora Adolfin de Renalias va cantar diverses romances acompanyada a piano per la Srta. Alba C. Prats. Actuaren també el tenor Joan Pinar i el baríton J. Riutort. Tots els executants i mestres van ésser xardorosaament aplaudits per les seves interpretacions. La segona part del programa fou integrada per una novetat promissòria. L'agrupament de Teatre Lliure constituït per reduïts elements del Centre que es

proposen desenvolupar una tasca teatral encomiable: la representació d'obres també de repartiment limitat a pocs personatges. Per iniciar la campanya van triar (i van triar bé) la comèdia en un acte "Civilitzats, tanmateix", de Carles Soldevila. S'hi lluien la senyoreta Alicia Gómez i els senyors Ginesta (Jordi i Carles); hi col·labora Lluís Diana. Una vetllada, en veritat, variada i agradable que el públic va subratllar amb prodigis aplaudiments.

DE SAN RAFAEL (Mendoza). — El Casal Català d'aquesta ciutat ha enviat a "Ressorgiment" un missatge en el qual ens assabenten que han celebrat assemblea general ordinària el mes de juny propassat i que el nou Consell Directiu de l'entitat ha quedat constituït d'aquesta manera: Isidre Perdigüés, president; Pere Bastida, vice-president; Francesc Serrano, secretari; Josep Alsinet, pro-secretari; Jaume Signes, tresorer; Josep Márquez, pro-tresorer; Sebastià Campderrós, Pere Llugany, Antoni Cabanas, Antoni Domenech i Josep Novas, vocals. Els desitgem patriòtica i fructífera tasca.

DE CORDOBA. — L'escultora Raurich-Saba. — Aquesta artista catalana, jove-níssima, ha realitzat una Exposició d'obres seves patrocinada pel Círcol de la Premsa, durant la Setmana de Córdoba. Un succés veritable ha estat aquesta mostra que comprenia 19 obres executades en marbre, pedra, terracuita, alabastre, fusta i guix. Carme Raurich-Saba ha volgut donar amb aquesta exposició una idea clara de la multiplicitat d'elements amb què realitza el seu art. I a fe que aconsegueix el seu propòsit i l'admiració dels entesos i de la crítica. La seva, és obra de qualitat i creiem que l'exposició que prepara la nostra compatriota per a presentar-se a Buenos Aires l'any vinent, constituirà per a ella una nova consagració. I diem nova perquè Raurich-Saba, a Catalunya, ja és considerada una escultora de grans qualitats. A l'acte inaugural van concórrer autoritats municipals i representacions d'entitats artístiques, tals com diversos membres de la Junta Executiva de la Setmana de Córdoba, el secretari de la Municipalitat, Dr. Luque, el d'Obres Públiques, enginyer Ré, el cònsul de l'Uruguai, Sr. A. Duarte, etc. L'Exposició va ser inaugurada amb un parlament pel Sr. Manellic Seras. L'artista va rebre en aquesta ocasió alguns rams de flors, obsequi d'entitats i amics. El del Club Català, relligat amb cintes dels colors nacionals de l'Argentina i Catalunya, fou col·locat al peu de l'obra realitzada en guix, "Catalunya", que és una evocació molt recixida de la nostra pàtria.

El diari "Los Principios", en una extensa crònica, fa l'elogi d'aquesta exposició: "Carme Raurich-Saba —diu— nos sorprende gratamente. En primer lugar porque rara vez se realiza en nuestro medio una exposición de escultura solamente. Y en segundo, porque anotamos en sus trabajos méritos singulares por su vigor, por su inspiración y por su expresividad". Parla de la personalitat de l'escultora, dels seus estudis i dels seus triomfs a Europa, i fa una descripció crítica de cadascuna de les obres exposades. I afegeix:

"En los trabajos que presenta en la sala del Círculo de la Prensa existe una apreciable unidad, tanto en lo que se re-

fiere a terracotas, como a los bajo-relieves, tallas directas, en piedra o "maquettes" y yesos. La destacan, sin duda alguna, los de temas místicos, de fuerza espiritual, de interesante hondura, que se trasunta en el gesto, en la actitud, en la integralidad de las composiciones, siempre expresivas y gratas."

El diari "Córdoba" en féu també una extensa recensió. D'ella transcriurem uns fragments.

En el capítol retolat "Arte superior" expressa: "no es frecuente asistir a exposiciones de escultura en la proporción y grandeza del (arte) que se exhibió en calle Trejo 365. Diecinueve trabajos formaron el desfile de la señorita Raurich y despertaron la crítica y elogios unánimes de nuestro público y entendidos. Es que en realidad los hubo de tan buena calidad y significado que esta muestra se ha de recordar por mucho tiempo como alto exponente de lo que puede hacer una artista del temple, inspiración y pujanza de la extraordinaria escultora que es Carmen Raurich-Saba, hoy ganada justamente en un lugar de privilegio entre los plásticos de Córdoba y del país."

Després diu el crític: "El estilo de Raurich-Saba es clásico pero con tendencias modernas y bien definidas. Hay seriedad en sus obras, elevado gusto estético, soltura en las formas, acabada concepción de las proporciones y tratado todo con verdadera pasión y arrobamiento artístico de modo a integrar uno y todos los modelos expuestos una sorprendente gama de recursos y matices". I acaba amb un minuciós examen crític de les 19 obres, gairebé una per una.

• Les audicions de L'Hora Catalana, d'ací Córdoba, continuen la seva tasca de divulgació de les coses de Catalunya. Ha estat molt celebrada la que dedicà als músics catalans moderns, Ferran Obradors, Frederic Mompou i Xavier Montsalvatge, que conreen, amb preferència la música ibèrica, catalana i afro-americana respectivament. En el transcurs d'aquesta audició s'esmentà el fet que l'Himne Nacional Hindú és obra d'un músic català, el mestre Francesc Casanoves, deixeble de Lluís Millet i de Lamote de Grignon.

DE MAR DEL PLATA. — El Casal Català de Mar del Plata aconpleix ara un any d'existència. L'esdeveniment vol festejar-lo l'entitat amb actes adients que tindran realització els dies 31 d'aquest mes i 1er. de setembre propers. Hom havia pensat, de primer, fer una festival de sardanes i ballets populars de la nostra terra, però davant la impossibilitat de venir ací l'Esbart Dansaire del Casal de Catalunya i la Cobla Empordanesa de Buenos Aires, s'ha hagut de modificar el programa, i a l'hora d'escriure aquesta nota no en tenim encara la confecció.

• Amb motiu de la Setmana de Galícia, ha estat ací el Dr. Suárez Picallo, propagandista gallec. Va donar una conferència sobre "la Cultura de Galícia y su historia". Amb aquest motiu, un grup de catalans i bascos s'hi feren presents i conversaren amb l'orador qui, en la seva dissertació va tenir frases amables per a Catalunya i Euzkadi. I el dia 27 de juliol, catalans, bascos i gallecs van organitzar un àpat a honor de Suárez Picallo, el qual s'efectuà en els salons del Centre Basc. Fou el primer acte de "Galeuzka", moviment renovat, a Mar del Plata. És d'esperar que l'entesa no deixarà de continuar amb altres actes i tasques

a realitzar a favor de les tres nacionalitats peninsulars que representa "Galeuzka".

DE GUAYAQUIL (Equador). — Un esdeveniment artístic desacomunat ací, ha estat l'actuació de l'Orquestra Simfònica Nacional en el teatre 9 de Octubre. Aquest conjunt musical que consta d'una cinquantena de professors ha estat organitzada i és dirigida per un músic català, el mestre Ernest Xancó, per encàrrec del govern equatorial. Ernest Xancó violoncel·lista, deixeble de Pau Casals, és conegut com concertista a Europa i ací Amèrica on ha realitzat una intensa tasca de divulgació dels grans mestres universals. Erik Kleiber, el gran director d'orquestra de fama mundial, mort no fa gaire temps, fou qui va incitar Xancó a dedicar-se a la direcció orquestral. En aquest aspecte, el mestre Sergiu Celibidache cridà Xancó a prop d'ell per a una gira per Europa, i amb ell va actuar en diversos països. Ultra dirigir l'Orquestra Filharmònica de Barcelona, el mestre Ernest Xancó actuà com director d'orquestra a Milán, a Roma, a Nàpols i al Liceu de Barcelona on rebé l'encàrrec que li fe-

Mestre Jou & Cia Ltda.

Caixa Postal, 5682

Rua Martins Fontes 99, térreo

Tele. "Mestrejou"

Tel. 33-3904

SÃO PAULO

(BRASIL)

MATERIES PRIMES
PER A LABORATORI
I LICORERIES

MENTOL, CAFEINA,
OLIS I CERES

PRODUCTES
DE MANDIOCA

Llibres

Representants i Distribuidors
d'Editorials Estrangeres

ren la Casa de la Cultura Equatoriana i la Societat Filharmònica de Quito per a crear l'Orquestra Simfònica N. de la qual se'l nomenà director. Tot això s'esdevenia entre els anys 1952 al 54. Anteriorment havia donat varis concerts individuals a l'Argentina i actuat com a solista en l'Orquestra Simfònica de Buenos Aires dirigida pel mestre Juan José Castro. Ernest Xancó, que va néixer a Barcelona, té ara 40 anys d'edat.

El concert, efectuat ací el 18 de juny, fou el primer que donava a Guayaquil l'Orquestra Simfònica Nacional. El programa era constituït així: Suite N.º 1 de "Peer Gynt", de Grieg; "Rapsòdia", d'Emmanuel Chabrier; Preludi, Tema i Variacions per a piano i orquestra, en primera audició, del compositor equatorià Espín Yopez, i el Concert N.º 1 en mi bemol per a piano i orquestra, de Franz Liszt. En el piano va actuar el concertista Luis Galve. La presentació de l'Orquestra va constituir, com hem dit en començar, un bell esdeveniment artístic. Tant el públic com la crítica elogiaren les ajustades interpretacions i la labor del director. Els diaris en parlaren extensament i el mestre Xancó rebé innumbrables felicitacions.

DE SAO PAULO (Brasil). — La Comissió Organitzadora del Festival commemoratiu del Moviment Constitucionalista del 9 de juliol del 1932 contra la dictadura de Vargas, va invitar el Centre Català a prendre-hi part amb el seu Esbart Dansaire. Els catalans hi accediren perquè es tractava d'un acte eminentment democràtic i perquè eren les autoritats brasileres qui l'organitzaven. Els notificaren, però, que condicionaven la seva actuació en el fet de poder actuar independentment dels grups regionals franquistes els quals, encara que semblava estrany, prenién també part en aquell acte antidictatorial. La comissió Organitzadora hi donà conformitat. Però en arribar els catalans a l'Estadi municipal Pacaembú, on es feia la festa, els digueren que havien d'actuar conjuntament amb els grups espanyols i sota la bandera franquista. La diplomàcia franquista s'havia mobilitzat. Però no havia amidat prou quin era l'esperit i el tremp dels catalans. I aquests, davant la imposició

d'unes condicions que no eren aquelles que havien establert abans amb la C. O. del festival, iniciaren la retirada bo i his-sant una pancarta que deia: "La Catalunya lliure saluda els herois del 9 de Juliol". La multitud allí congregada rubricà el gest dels catalans amb una ovació enorme, la major de totes, a desgrat del sentiment que els produïa la retirada de la representació de Catalunya, puix que l'Esbart Pau Casals del Centre Català de São Paulo gaudeix de molt prestigi a la ciutat.

Amb respecte a l'actitud dels catalans, "O Estado de São Paulo", un dels rotatius més prestigiosos de Sud-Amèrica, digué: "Durant l'exhibició folklòrica internacional celebrada a Pacaembu, en commemoració del Moviment Constitucionalista, va succeir un incident que causà la retirada de la representació catalana i del seu grup folklòric "Esbart Pau Casals".

La representació catalana que venia preparada per a actuar independentment d'altres grups, justificà la seva retirada en el fet de no voler presentar-se, davant del poble paulista, sota la bandera franquista.

En negar-se els catalans a retre homenatge als herois constitucionalistes de São Paulo, al costat i sota la bandera d'aquells que trepitgen la seva constitució i drets, la Comissió Organitzadora del Festival, seguint instruccions del Consulat de l'Espanya franquista, obligà al Grup Català a suspendre la seva actuació.

Els catalans manifestaren la seva adhesió a l'acte exhibint una gran pancarta amb la llegenda: "Catalunya lliure saluda els herois del 9 de Juliol".

Heus ací un gest que honora Catalunya i que demostra l'aversion dels catalans contra el despotisme totalitari, vergonya de la civilització. La senyera que enlairen els nostres germans del Brasil sota el signe i l'esperit de Pau Casals, resta immaculada i més ennoblida. El gest altívol i estrenu dels representants catalans en retirar-se d'un acte en què se'ls obligava a actuar sota la bandera dels botxins de la seva pàtria, d'aquells qui li llevaren les llibertats i aboliren tots els seus drets cívics; aquells qui encara ara, després de

vint anys, mantenen la interdicció a la llengua catalana, a la bandera i a tot allò que denuncia l'existència d'un poble amb personalitat nacional pròpia, és un gest de dignitat al qual ens adherim els qui fem "Ressorgiment", i creiem que no hi haurà cap català lliure que no s'hi trobi identificat. Un gest que ens fa pensar amb aquell que tingué José Martí, l'heroi de la independència cubana, en negar-se a entrar en un local on la bandera de l'enemic —que era Espanya— es trobava en lloc preferent.

GESALÍ Germans

Dipòsit de sacs de xarpellera

BELGRANO, 1475

T. E. 22 - 8245

AVELLANEDA

F. C. N. G. R.

ROSO, GIRÓ & CIA. LTDA.

FABRICANTS

I EXPORTADORS

de

MENTOL

CRISTALLITZAT, USP XII

Olis Desmentolats

ESSÈNCIES

DE MENTA

Caixa Postal 6937

Telegrams: Rosogiro

SÃO PAULO - Brasil

La Camionera Mendocina

Càrregues - Paqueteria - Mudances

Servei d'Exprés diari amb camions

Entre Mendoza i Buenos Aires i viceversa

MENDOZA - Necochea 494. Tel. 17299

„ - Dipòsit: Patricia Mendocinas 2839

Tel. 18793

BUENOS AIRES - Dipòsit: Moreno 2933 T. E. 97-6014

Confiteria "La Rambla"

PERE A. SALAS & CIA. SOC. DE RESP. LTDA.

FABRICA DE DOLÇOS

T.E. 35-0195

(CAPITAL \$ 70.000)

T.E. 35-0195

861 - SARMIENTO - 861

BUENOS AIRES

PER CADA FESTA UN PRODUCTE ADIENT

ELABORACIÓ DIARIA D'ESPECIALITATS CATALANES

Braços de Gitano - Biscuits de la Reina - Palos de Jacob

Bomboneria Fina - Servei de Lunch

PERSIANES

Els nostres Tortells són una delícia

MERENGUES

Comandes per a la Ciutat i per a l'interior de la República. - Atenem encàrrecs per Telèfon

Lluís Llorens

ESCRIVÀ

ALMIRANTE BROWN 947

Tel. 658-9852

MORON F.C.N.D.F.S.

Buenos Aires

Ref. Esmeralda 155

45-4848

LABORATORIS BAGÓ

Especialitats Medicinals

Administració,

RIVERA INDARTE, N.º 1468

BUENOS AIRES

Laboratoris:

CARRER 62, N.º 493

LA PLATA

Cinta Catalana

de diferents tamany, apropiada per a
llacets i llaçades:

N.º 2 — 11 mm. de \$ 1. el m.
3 — 16 » » 2. »
5 — 25 » » 3. »

Comandes a:

«RESSORGIMENT» . . Pergamino 244

GRUP DE JOVENTUT CATALANA
Pasco 58

H. VILA-VALLÈS . . Pichincha 176
Buenos Aires

D'IMMINENT APARICIÓ:

Ciutadania Catalana

el llibre de MANUEL SERRA I MORET
que tothom espera.

Estudi crític de l'evolució històrica de
la nostra pàtria.

Per a comandes; J. ESCOLÀ, Av. L.M. Campos 1331, Bs. Aires

JUVEN'S

*La Casa que en Articles
de Vestir per a home està
sempre de moda*

BARTOLOMÉ MITRE, 757

Buenos Aires

ROSARIO - SANTA FE - MENDOZA

CORDOBA - SAN NICOLAS - TUCUMAN

"La Casa de los Tornillos"

JOAN RUSSINYOL

IMPORTACIÓ

UNA ORGANITZACIÓ AL SERVEI DE TOTES LES INDÚSTRIES

Alumini	Bronze	Coure
Corretges	Canons	Acers
Robineria	Per a vapor, aigua i gas	Metall blanc
Vàlvules	Bombes	Niquei
Empaquetadures	Gomes	Pedres esmeril
	Polítics	

GRAN ASSORTIT EN METALLS I EINES

per a Tècnics, Mecànics i Industrials

PERNS, CARGOLS i FEMELLES

de Ferro, Acer i Bronze en tots els passos
AMERICANS, ANGLESES i METRICS

Tot el necessari per a Foradar, Roscar i Ajustar

EL MILLOR SERVEI EN EL MENOR TEMPS

Casa Central:
Sarmiento i Montevideo
U.T. 35, 3016 - 17 - 18
BUENOS AIRES

Sucursal:
Rivadavia 353
Tel. 8661
CORDOBA

Dipòsit CHARCAS 1679

Dr. Joan Llorens

ADVOCAT

ESMERALDA 155, 4art. pis

T. E. 45-4848

Buenos Aires

CONSULTES DE 17 A 19 HORES

Impr.
Fontana
Bs. Aires
Peru 796